

Hans Anderbjörk med minnen från tiden som brandchef/räddningschef i Arvika 1975-1987

En dag i december 1974 klev jag av tåget i Arvika och möttes av en kall riktig vinterdag med en stor snöhög framför stationsbyggnaden. Jag var där för att intervjuas om befattningen som brandchef i Arvika och att titta på brandstationen. Jag hade aldrig tidigare varit i Värmland och alltså heller aldrig i Arvika. Den 1 augusti 1975 började jag min anställning i Arvika. Brandstationen var relativt nybyggd och inrymde även två bostadslägenheter, en för brandchefen och en för vice brandchefen.

Det jag direkt fick börja med var en organisationsöversyn. Politikerna i Arvika ansåg, vid jämförelse med andra kommuner i samma storlek, att Arvika hade en alldeles för hög kostnad för sin brandkår, och hade beställt ett förslag till ny organisation från Svenska Kommunförbundet, nuvarande SKR. Arvika som kommun var befolkningsmässigt ungefär lika stor som Kristinehamn, men med en klart högre kostnad per invånare. Arvika brandkår bestod av en heltids- och deltidstyrka i centralorten, fyra deltidskåror i Edane, Gunnarskog, Glava och Sulvik samt två brandvårn i Bogen och Högerud. Dessa deltidskåror medförde den höga kostnaden, men de var nödvändiga för säkerheten i det området.

Kommunförbundets förslag gick i princip ut på att man i Arvika centralort enbart skulle ha heltidspersonal dagtid och resten av tiden enbart deltid. Jag kämpade hårt för att behålla heltid dygnet om, och till slut enades man om att heltidspersonalen skulle vara kvar dygnet runt, en minskning av deltid i centralorten samt helt avveckling av deltidstyrkan i Sulvik. Det sistnämnda var helt problemfritt i och med att pappersbruket i Jössefors, varifrån deltidspersonalen rekryterades, hade lagts ner något år tidigare.

Nästa utmaning var att försöka renodla fordonsbeståndet. De olika brandstationerna hade mycket varierande fordonsbestånd, exempelvis var det i Sulvik tidigare en brandbil som var registrerad som buss samt även många bilar inköpta från olika militäröverskott. Volvo hade tidigare, när jag jobbade i Borås, förevisat för oss ett antal fordon som var byggda som olika brandfordon, släckbil, tankbil, skogsbrandjeep och liknande och dessa var samtliga målade i en gulaktig färg, yellow-green, och olika försök hade visat ett det var den färgen som, sett över dygnets alla timmar, uppfattades bäst av det mänskliga ögat. (Se dagens ambulanser!) Det finns i Sverige inget krav på hur en brandbil ska se ut, det enda kravet är att de ska ha godkända blå varselljus och godkända sirener. Som kuriosa kan nämnas att kravet på blå varselljus kom i början av sjuttioalet, innan dess skull det vara fast rött sken framåt!

Detta med gul färg på brandfordon infördes då för nya bilar i Arvika, och vi lackade även om en del äldre. Någon av grannkommunerna anammade också detta, men som jag ser i dag så är brandfordon i princip alltid röda och med olika typer av dekaler och reflexer. Vi köpte en stegbil, "Metz" direkt från fabriken i Tyskland, och då brandfordon i Tyskland är standardiserade in i minsta detalj, var man där mycket förvånad och frågande över denna gula färg! Men jag har sett bilder från USA där moderna brandfordon är målade i denna gula nyans, så det kan inte vara helt tokigt

Jag lyckades på sikt få politikerna att inse att fordonsflottan måste förnyas, vilket innebar att många bilar nyanskaffades, och det finns till och med i en rikstidning en artikel " Brandchefen som får det han pekar på" och det gällde Arvika och mig! Denna tid i Sverige var en mycket

expansiv tid, det fanns faktiskt ganska gott om pengar i offentlig verksamhet, och det var väl därför vi lyckades så bra att få politikerna att anslå medel att skaffa nya fordon.

Jag vill sen påstå att Arvika nog var den första kommun i Sverige som hade ett släckavtal med en kommun i annat land, vi tecknade ett ömsesidigt släckavtal med Kongsvinger gällande norra delen av vår kommun och den del av Kongsvinger som gränsade dit. Ett problem var då slangkopplingar, vi hade olika system, så vi fick själva tillverka övergångskopplingar!

I norra delen av Arvika kommun, Bogen med omnejd, anordnades nästan varje år skogsbrandsläckningskurser i regi av Värmlands kommunförbund och på Billeruds marker. Jag hade ofta ansvar för dessa, och ett år, Norge hade då anskaffat scoopande vattenbombplan av typ Catalina, hade jag genom kontakter med norskt brandbefäl utverkat att vi kunde få en demonstration av ett vattenbombplan vid en sådan skogsbrandkurs. Som jag vet är det första gången dylik vattenbombning skedde i Sverige, Samma år var det kraftiga skogsbränder i Oskarshamnstrakten (1983) och jag blev då tillfrågad om jag kunde undersöka möjligheten att få ett dylikt vattenbombplan dit. Av olika anledningar blev det inte så, men kontakterna var tagna och klara.

Den dominerande industrin i Arvika var Volvo BM och de hade tillverkat bandvagnar åt militären, bland annat åt Norska försvaret. BM hade kvar en demonstrationsbandvagn, och denna kunde vi köpa för en symbolisk summa, vilket innebar att jag tror att Arvika brandkår var den första brandkåren i Sverige med en riktig bandvagn. För att få eventuella reservdelar till denna hade jag med hjälp av BM kommit överens med norska försvaret.

En juridisk händelse som inträffade under min tid i Arvika var att brandchefen nu blev en helt ”vanlig” förvaltningschef. Tidigare hade brandchefen som person varit myndighet, som jag kommer ihåg, en av de ytterst få personliga kommunala myndigheterna. Nu blev brandstyrelsen/räddningsnämnden i stället myndighet, men de facto tog det några år innan detta i praktiken blev helt genomfört.

På brandstationen fanns, förutom brandkårsverksamheten, även ambulansverksamhet och när jag kom dit fanns det en dygns- och en dagambulans. Men efter några år blev det ytterligare en dagambulans. Ambulanserna hade som upptagningsområde Arvika, Eda och stora delar av Årjängs kommun. Förutom ambulansverksamheten fanns där en egen larmcentral som betjänades av fyra larmoperatörer i dygnstjänstgöring. SOS-alarmering infördes i början av åttitalet vilket innebar att den egna larmcentralen lades ner och vi larmades från en gemensam larmcentral i Karlstad. Vad gäller den operativa verksamheten, ren räddningstjänst, är det framför allt två händelser jag kommer ihåg. En brand i Glava, i en gammal industribyggnad, där en tegelvägg rasade så olyckligt att en brandman omkom.

En annan händelse, ett skeende, var att vi hade drabbats av en mordbrännare, som tände eld på uthus och motsvarande centralt i staden och ofta ganska sent på lördagskvällar. Följden var att vi ökade bemanning på lördagskvällarna och ändrade utryckningsstyrkan, tankbil med vattenkanon fick gå först. Polisen i Arvika ökade också sin aktivitet och hade folk ute för bevakning på tänkbara platser och polismästaren i Arvika blev den som på bar gärning kunde gripa den misstänkte. Vi trodde först att vi hade fler som eldade, men när denne var gripen upphörde mordbränderna.